

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/308/2019
Identifikačné číslo spisu: 1214216173
Dátum vydania rozhodnutia: 13.02.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Peter Brňák
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:1214216173.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu T. Q., bytom v D., J. XX, zastúpeného Mgr. Martinom Majerčíkom, advokátom so sídlom v Bratislave, Krajinská 30, proti žalovanej J. Q., bytom v D., N. XX, zastúpenej JUDr. Petrom Bilkovičom, advokátom so sídlom v Bratislave, Strojnícka 8, o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vedenom na Okresnom súde Bratislava II pod sp. zn. 19 C 181/2014, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. marca 2019 sp. zn. 5 Co 277/2018 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 28. marca 2019 sp. zn. 5 Co 277/2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a d ě a ľ š i e k o n a n i e .

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 24. mája 2018 č. k. 19 C 181/2014-181 rozhodol tak, že z vecí patriacich do zaniknutého bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej aj „BSM“) prikázal do výlučného vlastníctva žalobcu (vo výroku presne špecifikované) hnutelné veci v zostatkovej hodnote 1.519,31 € (prvý výrok), do výlučného vlastníctva žalovanej prikázal (vo výroku presne špecifikované) hnutelné veci v zostatkovej hodnote 676,96 € (druhý výrok) a žalobcovi prikázal zostatok nesplateného hypotekárneho úveru č. XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX z 13. júna 2011 poskytnutého obchodnou spoločnosťou Všeobecná úverová banka, a.s., v zostatkovej sume 10.531,85 € k 9. novembru 2013 (tretí výrok). Zároveň rozhodol, že žalobca je povinný zaplatiť žalovanej na úplné vyrovnanie podielov sporových strán sumu 421,177 € do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (štvrtý výrok), každej zo sporových strán uložil povinnosť zaplatiť súdny poplatok 66,- € do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (piaty a šiesty výrok), žiadnej zo sporových strán nepriznal právo na náhradu trov konania (siedmy výrok) a vo zvyšku žalobu zamietol (ôsmy výrok).

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudkom z 28. marca 2019 sp. zn. 5 Co 277/2018 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej priznal náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. V odôvodnení uviedol, že súd prvej inštancie vo veci samej

riadne zistil skutkový stav veci, vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na zistenie rozhodujúcich skutočností, výsledky vykonaného dokazovania správne zhodnotil a na ich základe dospel k správnym skutkovým a právnym záverom, ktoré v napadnutom rozhodnutí aj náležite, jasne a výstižne odôvodnil. Vzhľadom na skutočnosť, že v celom rozsahu sa stotožnil i s odôvodnením napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie, obmedzil sa odvolací súd v odôvodnení potvrdzujúceho rozhodnutia na skonštatovanie správnosti dôvodov uvedených súdom prvej inštancie (§ 387 ods. 2 Civilného sporového poriadku, ďalej len „CSP“). V súvislosti s odvolacou námietkou žalobcu, že súd prvej inštancie neodôvodnil, ako dospel k sume 5.028,27 €, ktorú odpočítal v prospech žalovanej, uviedol, že táto suma predstavuje sumu odpočítanú v prospech žalovanej po tom, ako bola táto suma vyplatená žalobcovi jeho matkou za zhodnotenie bytu, v ktorom spolu so svojou manželkou býval (jednotlivé položky, o ktoré bol zhodnotený byt a ktoré v ňom aj zostali, uvádza súd prvej inštancie na strane 11 svojho rozhodnutia). Je pravdou, že dlh manželov sa vyporiadava ku dňu rozhodnutia, avšak pri situácii, keď zostáva splácať dlh výlučne len jeden z manželov a druhému (ako v tomto prípade) bola započítaná polovica (z dôvodov už spomenutých), je správny aj výrok súdu prvej inštancie o prikázaní zostatku nesplateného úveru v sume 10.531,85 € k 9. novembru 2013 (ku dňu zániku BSM) žalobcovi.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal včas dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), ktoré odôvodnil tým, že odvolací súd mu nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f/ CSP) a tiež poukazom na § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ CSP. Dovolaním napadnutému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ale i rozhodnutiu súdu prvej inštancie vytyka nepreskúmateľnosť a absenciu riadneho odôvodnenia, pretože sa relevantným spôsobom nevysporiadali s jeho zásadnými argumentami. Rozhodnutie odvolacieho súdu navyše trpí aj výraznou arbitrárnosťou, pretože odvolací súd úplne odignoroval jeho odvolacie dôvody. V tejto súvislosti priamo vo vzťahu k prejednávánemu sporu, konkrétne k otázke vyporiadania predmetného záväzku z hypotekárneho úveru namietol jeho vyporiadanie ku dňu právoplatnosti rozvodu manželstva (9. november 2013) namiesto vyporiadania jeho zostatkovej hodnoty ku dňu vyhlásenia rozsudku súdu prvej inštancie (24. máj 2018). Namietal tiež nevyporiadanie príslušenstva - úrokov z predmetného úveru, keďže v zmysle ustanovení § 149 a § 150 Občianskeho zákonníka manželia by sa mali podieľať na spoločných dlhoch zásadne v rovnakom pomere, v akom sa podieľajú na spoločnom majetku. Svoju argumentáciu podporil poukazom na konkrétne rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky. Súdom tiež vyčítal, že nijako nevysvetlili, ako dospeli k sume 5.028,27 €, ktorú odpočítali v prospech žalovanej ako sumu predstavujúcu preukázanú investíciu a refundáciu nákladov rodičom žalobcu z predmetného úveru do ich bytu. Z vykonaného dokazovania pritom nebolo preukázané zhodnotenie bytu rodičov žalobcu, resp. že by sa takéto zhodnotenie premietlo do majetkovej sféry žalobcu. Tvrdenie svedkyne W. o tom, že počula od žalobcu, že ten dostal určitú sumu od rodičov po predaji bytu, hodnotí žalobca ako účelové a klamlivé. V konaní bolo taktiež preukázané, že celá výška spotrebného úveru bola spotrebovaná stranami v období troch mesiacov na veci spotrebného charakteru. Žalobca navrhol vykonať dokazovanie za účelom zistenia aktuálneho zostatku úveru, a to ku dňu rozhodnutia súdu. Na základe uvedeného žalobca navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že má za to, že dovolateľ nevymedzil dovolacie dôvody v súlade so zákonom; podané dovolanie nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi. Navrhla preto dovolanie žalobcu odmietnuť bez toho, aby sa dovolací súd vôbec zaoberal jeho dôvodnosťou.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre to, aby uskutočnil meritórny dovolací prieskum napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je nielen procesne prípustné, ale i dôvodné.

6. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a

dovolaací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu (porovnaj rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1 Cdo 113/2012, 2 Cdo 132/2013, 3 Cdo 18/2013, 4 Cdo 280/2013, 5 Cdo 275/2013, 6 Cdo 107/2012 a 7 Cdo 92/2012). Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (1 Cdo 6/2014, 3 Cdo 209/2015, 3 Cdo 308/2016, 5 Cdo 255/2014).

7. Naznačenej mimoriadnej povahe dovolania zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. V danom prípade dovolateľ prípustnosť podaného dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, teda, že súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, a tiež z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ CSP.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f/ CSP treba rozumieť taký vadný postup súdu, ktorý sa prejavuje v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, vymykajúcich sa nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktorý tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Pri posudzovaní znemožnenia uskutočňovať strane jej patriace procesné práva, je nevyhnutné skúmať intenzitu zásahu do práva na spravodlivý proces a jednotlivé konkrétne porušenia procesných práv je potrebné hodnotiť v kontexte celého súdneho konania, v kontexte dopadu na ďalšie procesné postupy súdu a možnosti strany namietať alebo zvrátiť nesprávny postup súdu.

11. Žalobca prípustnosť podaného dovolania a svoju argumentáciu o existencii vady v zmysle § 420 f/ CSP založil na tvrdení, že odvolací súd svojvoľne posúdil vyporiadanie zostatku nesplateného hypotekárneho úveru č. XXXXXXXXXXXXXXXX z 13. júna 2011 poskytnutého manželom obchodnou spoločnosťou Všeobecná úverová banka, a.s., pričom v tomto ohľade nevychádzal zo stavu v čase rozhodovania o vyporiadaní BSM, keďže po zániku BSM značnú časť dlžnej istiny a prísl. zaplatil. Súdom tiež vyčítal, že dostatočným spôsobom nevysvetlili základ a výšku sumy 5.028,27 €, ktorú odpočítali v prospech žalovanej ako sumu predstavujúcu preukázanú investíciu a refundáciu nákladov rodičom žalobcu z predmetného úveru do ich bytu (bod 3).

12. Žalobca tvrdí, že napadnutý rozsudok je nedostatočne odôvodnený a nepreskúmateľný a že ním namietaná okolnosť zakladá vadu zmätočnosti. Už dávnejšia judikatúra najvyššieho súdu (R 111/1998) zastávala názor, že nepreskúmateľnosť rozhodnutia nezakladá zmätočnosť rozhodnutia a prípustnosť dovolania; nepreskúmateľnosť bola považovaná za vlastnosť (vyjadrujúcu stupeň kvality odôvodnenia) rozhodnutia súdu, v ktorej sa navonok prejavila (len) tzv. iná vada konania majúca za následok nesprávne rozhodnutie veci (viď § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku). Vada tejto povahy nebola považovaná za dôvod zakladajúci prípustnosť dovolania. S tým názorom sa stotožnil aj ústavný súd (I. ÚS 364/2015, II. ÚS 184/2015, III. ÚS 288/2015 a I. ÚS 547/2016).

13. Na zásade, podľa ktorej nepreskúmateľnosť zakladá len tzv. „inú vadu konania“ (teda nie

zmätočnosť) zotrvalo aj zjednocujúce stanovisko R 2/2016 prijaté za predchádzajúcej právnej úpravy civilného konania, právna veta ktorého znie: „Nepreskúmateľnosť rozhodnutia zakladá inú vadu konania v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ Občianskeho súdneho poriadku. Výnimočne, keď písomné vyhotovenie rozhodnutia neobsahuje zásadné vysvetlenie dôvodov podstatných pre rozhodnutie súdu, môže ísť o skutočnosť, ktorá zakladá prípustnosť dovolania podľa § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.“. Zmeny v právnej úprave dovolania a dovolacieho konania, ktoré nadobudli účinnosť od 1. júla 2016, sa podstaty a zmyslu tohto stanoviska nedotkli, preto ho treba považovať aj naďalej za aktuálne (1 Cdo 228/2017, 2 Cdo 101/2017, 3 Cdo 92/2018, 4 Cdo 59/2017, 5 Cdo 45/2018, 7 Cdo 141/2017, 8 Cdo 49/2017).

14. Dovolací súd pripomína, že právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Účelom odôvodnenia rozhodnutia je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu navyše musí byť aj dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v dovolacom konaní. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu neobsahuje náležitosti uvedené v § 393 CSP, je nepreskúmateľné.

15. Odôvodnenie rozsudku súdu prvej inštancie, ako aj odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu musí teda obsahovať zákonom stanovené náležitosti. Odvolací súd sa v odôvodnení svojho rozhodnutia musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musí byť v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené rozhodujúce skutočnosti, ale tiež s poukazom na prijaté právne závery. Účelom odôvodnenia rozsudku je vysvetliť postup súdu a dôvody jeho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu musí byť zároveň i prostriedkom kontroly v konaní o mimoriadnom opravnom prostriedku.

16. Z ustanovenia § 387 ods. 3 CSP vyplýva, že odvolací súd sa v odôvodnení musí zaoberať aj podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie, ak sa s nimi nevysporiadal v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie, a taktiež sa musí v odôvodnení vysporiadať s podstatnými tvrdeniami uvedenými v odvolaní.

17. Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že konanie je postihnuté vadou zmätočnosti spočívajúcou v nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu takej intenzity, ktorá odôvodňuje aplikáciu (ako výnimky) druhej vety stanoviska R 2/2016 a zakladá tak prípustnosť i dôvodnosť podaného dovolania v prejednávanej veci. Tento nedostatok spočíva predovšetkým v tom, že odvolací súd sa v odôvodnení vôbec nezaoberal odvolacou argumentáciou žalobcu, ktorá si vyžadovala špecifickú odpoveď a ktorá mohla mať zásadný význam pre rozhodnutie vo veci. Žalobca v odvolaní namietal, že zostatok spoločného dlhu manželov vzniknutý z nesplateného hypotekárneho úveru mal byť vyporiadaný ku dňu rozhodnutia o vyporiadaní BSM, a to tak vo vzťahu k dlžnej istine, ako aj vo vzťahu k príslušenstvu tejto pohľadávky. Táto otázka bola podľa názoru dovolacieho súdu vzhľadom na okolnosti daného prípadu pre posúdenie veci podstatná a pre nedostatok jej riešenia v rozhodnutí prvoinštančného i odvolacieho súdu ju nemohol posudzovať dovolací súd. Súd prvej inštancie sa v odôvodnení svojho rozhodnutia s argumentáciou žalobcu k uvedenej otázke náležite nevysporiadal. Uvedenú argumentáciu žalobca zopakoval i v odvolaní voči rozsudku súdu prvej inštancie. Ako už bolo uvedené, odvolací súd sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie, a teda ani on sa žiadnym konkrétnym relevantným spôsobom s uvedenou relevantnou argumentáciou žalobcu nevysporiadal; za takéto nemožno považovať repliku uvedenú v bode 23 odôvodnenia jeho rozhodnutia. Podobne odvolací súd primeraným spôsobom nereagoval ani na odvolaciu výhradu žalobcu o nedostatočnom odôvodnení predovšetkým základu sumy 5.028,27 €, keď (iba) odkázal na formuláciu prvostupňového súdu na str. 11 odôvodnenia jeho rozhodnutia. V tomto ohľade mala matka žalobcu uvedenú sumu mu vrátiť, čo žalobca poprel tvrdiac, že z vykonaného dokazovania toto ani nebolo dostatočne preukázané. Odôvodnenie odvolacieho rozhodnutia v namietaných súvislostiach preto nemožno hodnotiť inak, ako absolútne formálne a arbitrárne. Tým došlo zo strany odvolacieho súdu k zásadnému porušeniu vyššie citovaného kogentného procesnoprávneho ustanovenia (§ 387 ods. 3 CSP) a v dôsledku toho i k porušeniu procesného práva žalobcu (dovolateľa) na riadne odôvodnenie rozsudku, a teda i k porušeniu jeho základného práva na spravodlivý proces vyplývajúceho z článku 46 Ústavy

Slovenskej republiky, čo nesporne zakladá vadu v zmysle § 420 písm. f/ CSP.

18. Najvyšší súd vyššie uvedené doplnia poukázaním na konštatovanie Ústavného súdu Slovenskej republiky v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 47/2019, v zmysle ktorého princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá procesná povinnosť všeobecného súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť, pričom sa musí vysporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a námietkami strán sporu, a to spôsobom zodpovedajúcim miere ich závažnosti. Ak tak neurobí, založí tým nepreskúmateľnosť ním vydaného rozhodnutia a spravidla aj jeho protiústavnosť.

19. Žalobca prípustnosť svojho dovolania vyvodzoval tiež z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/, b/ a c/ CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

20. Dôvody prípustnosti dovolania podľa § 421 CSP sa vzťahujú výlučne na právnu otázku, riešenie ktorej viedlo k právnym záverom vyjadreným v rozhodnutí odvolacieho súdu (t. j. právnu otázku, ktorá bola rozhodujúca pre rozhodnutie vo veci samej). Pre absenciu riešenia právnej otázky - konkrétne otázky vyporiadania zostatku spoločného dlhu manželov ku dňu rozhodnutia nielen vo vzťahu k dĺžnej istine, ale aj vo vzťahu k príslušenstvu tejto pohľadávky - odvolacím súdom (čím odvolací súd založil nepreskúmateľnosť ním vydaného rozhodnutia), dovolací súd nemohol preskúmať správnosť jej riešenia. Podobné platí aj v súvislosti s nedostatočným odôvodnením základu sumy 5.028,27 €, a to v intenciách odvolacích námietok žalobcu. Z tohto dôvodu prípustnosť podaného dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 CSP nevyplýva.

21. Keďže v konaní došlo k procesnej vade podľa § 420 písm. f/ CSP, ktorá skutočnosť je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutia vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôžu byť považované za správne, najvyšší súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

22. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazané právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného konania a dovolacieho konania týkajúceho sa dovolania proti tomuto (zrušenému) rozsudku krajského súdu (453 ods. 3 CSP).

23. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.